

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

ПРОГРАМА

НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРАВО (ПРАВознавство. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО)»

підготовки бакалавр

напряму 6.030601 «Менеджмент»

ПП 1.3

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: доцент Т. А. Коляда

Обговорено та схвалено на Президії НМК з менеджменту і
адміністрування.

Протокол № 22 від 22. 04. 2009 р.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «ПРАВО (Правознавство. Адміністративне право)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові відносини у суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки: політологія, історія України, філософія, трудове право, господарське право.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Основи теорії держави і права.
2. Основи адміністративного права України.
3. Основи цивільного, сімейного та трудового права. Основи кримінального права.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Право (Правознавство. Адміністративне право)» є підготовка спеціалістів управлінського профілю, що працюватимуть в умовах побудови правової держави та ринкової економіки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Право (Правознавство. Адміністративне право)» є формування у студента:

знань про основоположні відомості з теорії держави і права, основи цивільного, трудового, сімейного, адміністративного та кримінального права;

вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, аналізувати зміст нормативних актів, застосовувати теоретичні знання та принципи нормативних актів у практичному житті;

навичок щодо роботи з нормативно-правовими актами, правильного користування юридичною термінологією, правильного застосування правових норм у виробничо-службовій діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- визначення понять і категорій, що характеризують базові елементи механізму правового регулювання;

- форми, функції держави і структурні елементи її механізму;

- перелік профілюючих, спеціальних і комплексних галузей права України, їх ідентифікуючі ознаки;

- назви, структуру і зміст основних положень найважливіших законодавчих актів України;

- види юридичної; відповідальності, їх юридичну природу та відмінності;

вміти :

- знаходити в системі законодавства необхідний для вирішення конкретної юридичної ситуації нормативно-правовий акт;

- виокремлювати елементи структури окремої норми права (гіпотезу, диспозицію і санкцію);
- тлумачити зміст норми права, використовуючи базові поняття правознавства;
- аналізувати поведінку суб'єкта права під кутом зору наявності ній елементів складу правопорушення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 години / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.1 Теорія держави і права.

Тема 1. Основи теорії держави.

Основні теорії походження держави і права. Поняття й ознаки держави. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими). Державний механізм. Державний апарат. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.

Тема 2. Загальне поняття права. Норми права. Правовідносини.

Основні ознаки, властивості, характерні риси права. Зв'язок права і держави. Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція. Класифікація норм права та їхніх елементів. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин. Юридичні факти. Поняття тлумачення норм права. Види і способи тлумачення права.

Тема 3. Джерела права. Система права.

Поняття джерела права та його форми. Нормативні акти як джерела права та їхня система. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди. Систематизація законодавства: поняття, форми. Поняття системи права. Поняття галузі права. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел.

Тема 4. Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність.

Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни. Гарантії законності. Правова культура: зв'язок із загальною культурою. Види

правової культури. Правомірна поведінка і правопорушення. Правопорушення як підстави юридичної відповідальності. Склад правопорушення, зміст його елементів. Види правопорушень. Загальне поняття юридичної відповідальності. Мета і принципи юридичної відповідальності. Основні види юридичної відповідальності.

Змістовий модуль 1.2. Основи адміністративного права.

Тема 1. Адміністративне право як галузь національного права.

Адміністративне право як галузь права. Предмет адміністративного права. Метод адміністративного права. Система адміністративного права. Адміністративне право та інші галузі права. Поняття, види та особливості адміністративно-правових норм. Джерела адміністративного права. Адміністративно-правові відносини.

Тема 2. Суб'єкти адміністративного права.

Поняття та загальна характеристика суб'єктів адміністративного права. Громадяни як суб'єкти адміністративного права. Президент України як суб'єкт адміністративного права. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права. Державні службовці як суб'єкти адміністративного права. Об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права.

Тема 3. Державна служба та служба в органах місцевого самоврядування в Україні.

Державна служба як різновид публічної служби. Правове регулювання та державна політика у сфері державної служби. Правове регулювання статусу державного службовця. Правові питання проходження державної служби (служба кар'єра). Особливості правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування. Відповідальність державних службовців. Патронатна служба та її особливості. Дипломатична служба та її специфіка.

Тема 4. Адміністративно-деліктне право.

Поняття та ознаки адміністративного примусу. Класифікація заходів адміністративного примусу. Заходи адміністративного запобігання. Заходи адміністративного припинення. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності. Адміністративне правопорушення: поняття, юридичний склад та характеристика. Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення.

Тема 5. Адміністративно-правове регулювання у сфері економіки.

Адміністративно-правове регулювання у сфері економіки. Адміністративно-правове регулювання у галузі підприємництва. Адміністративно-правове

регулювання у сфері захисту економічної конкуренції. Адміністративно-правове регулювання у сфері промисловості. Адміністративно-правове регулювання в галузі фінансів. Адміністративно-правове регулювання у сфері інфраструктури.

Тема 6. Адміністративно-правове регулювання а адміністративно-політичній сфері.

Адміністративно-правове регулювання в сфері забезпечення обороноздатності країни. Адміністративно-правове регулювання у сферах національної безпеки та охорони державного кордону. Адміністративно-правове регулювання у галузі зовнішньої політики. Публічне адміністрування у сфері внутрішніх справ. Адміністративно-правове регулювання в сфері юстиції.

Тема 7. Адміністративно-правове регулювання у соціально-культурній сфері.

Адміністративно-правове регулювання у галузі освіти і науки, молоді та спорту. Адміністративно-правове регулювання у галузі культури. Адміністративно-правове регулювання охорони здоров'я населення. Адміністративно-правове регулювання в сфері соціального захисту населення.

Змістовий модуль 3. Основи цивільного, сімейного права та трудового прав. Основи кримінального права.

Тема 1. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин. Суб'єкти цивільного права. Цивільно-правові угоди (правочини).

Поняття цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання. Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини. Об'єкти цивільно-правових відносин. Поняття та зміст права власності. Види форм власності. Громадяни (фізичні особи) як суб'єкти цивільно-правових відносин. Поняття та зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян. Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб. Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб. Поняття та кваліфікація (види) угод. Умови дійсності цивільно-правових угод. Форма угод: усна та письмова, їхні різновиди. Визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди. Види недійсних угод.

Тема 2. Представництво в цивільному праві. Зобов'язальне право.

Поняття представництва. Сфера та межі дії представництва (представника). Доручення. Форма і строк доручення. Передоручення. Припинення доручення. Наслідки скасування доручення. Поняття цивільно-правового зобов'язання. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язань. Види зобов'язань (договорів).

Процес (порядок) укладання договору. Способи забезпечення виконання зобов'язань: неустойка, застава, порука, завдаток, гарантія. Припинення зобов'язань, способи припинення зобов'язань. Поняття, підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань. Види цивільно-правової відповідальності.

Тема 3. Основи сімейного права України.

Загальна характеристика сімейного права як галузі права. Джерела, система та завдання сімейного права України. Порядок і умови укладання шлюбу. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя. Припинення шлюбу. Недійсність шлюбу. Особисті права та обов'язки батьків і дітей. Права батьків і дітей на майно. Аліментні обов'язки батьків і дітей та інших членів сім'ї і родичів. Усиновлення (удочеріння).

Тема 4. Основи трудового права.

Поняття трудового права та трудових правовідносин. Колективний договір: поняття, зміст та порядок укладання. Поняття та умови трудового договору. Порядок укладання трудового договору. Форма трудового договору. Види трудових договорів. Контракт як різновид трудового договору. Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору. Поняття та види робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Поняття та зміст трудової дисципліни. Дисциплінарна відповідальність. Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації. Трудові спори: поняття та класифікація. Колективні трудові спори та порядок їхнього вирішення.

Тема 5. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності.

Поняття і структура кримінального права. Підстави кримінальної відповідальності. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження. Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність). Стадії розвитку умисного злочину. Співучасть у злочині. Покарання, його мета. Види покарань. Обставини, що пом'якшують відповідальність. Обставини, що обтяжують відповідальність. Особлива частина кримінального права. Класифікація злочинів.

3. Рекомендована література

Базова

1. Гладкий С.О. Абетка правознавства + [Електронний ресурс]: навч. посібник / С.О. Гладкий, 2005. - Спосіб доступу: Електронний читальний зал ПУСКУ. <http://lib.uccu.org.ua>

2. Кириченко В.М. Правознавство: Модульний курс / В.М. Кириченко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
3. Копиленко О.Л. Правознавство: Кредитно-модульний курс: навчальний посібник / О.Л. Копиленко, Ю.І. Римаренко, Л.І. Мозковий. – К.: «ВД Професіонал», 2007. – 400с.
4. Правознавство: підручник / А.І. Берлач, С.С. Бичкова, Д.О. Карпенко, А.М. Колодій та ін.- К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008.- 792с.
5. Правознавство: підручник / За ред. В.В. Копейчикова, А.М. Колодія. - [8-е вид.] – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 752с.
6. Атамась Г.О. Правознавство: навч. посіб.[для студ. усіх спец. вищ. навч. закл.] / Г.О.Атамась, А.П.Шелепов, А.М.Якутка // Нац. Ун-т «Львів.політехніка». - Л. : Вид-во нац.ун-ту «Львів.політехніка», 2004.
7. Основи права України: навч.посіб. [для студ. неюрид. спец. вищ. навч. закл.] / В.Я.Бурак, О.В. Гришук, П.Ф. Гураль та ін.; В.Л. Ортинський (ред.). - 2-ге вид., переробл. і допов.- Л. : Оріяна-Нова, 2005.
8. Крегул Ю.І. Основи правознавства: навч. посіб. / Ю.І. Крегул. - К.: Київ.нац.торг-економ. ун-т, 2007.
9. Пастухов В.П. Основи правознавства: навч.посіб. / В.П.Пастухов, В.Ф. Пеньківський / В.П. Пастухов [ред.]-К.: Алерта, 2005.
10. Правознавство: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Наук.-метод. центр вищої освіти; Харк. нац. ун-т радіоелектроніки / Ю.Г. Борисенко (упоряд.).- Х.: ХНУРЕ, 2005.

Допоміжна

11. Конституція України [Текст] : зі змінами та доповненнями : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
12. Кодекс адміністративного судочинства України : закон України від 6 липня 2005 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: № 2747-IV <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X : станом на 1 січня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
14. Цивільний кодекс України : закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
15. Кодекс законів про працю України : закон України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
16. Сімейний кодекс України : закон України від 10.01.2002 № 2947-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
17. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Інформаційні ресурси
РЕСУРСИ МЕРЕЖІ INTERNET

18. <http://rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України

19. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України

20 <http://www.president.gov.ua> - офіційне представництво Президента України

21. <http://eprints.kname.edu.ua/> - цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – не передбачено.

5. Засоби діагностики успішності навчання - тестові завдання, запитання для індивідуальної роботи студентів.

Навчальне видання

Програма нормативної навчальної дисципліни
«Право (Правознавство. Адміністративне право)»
підготовки бакалавр
напряму 6.030601 «Менеджмент»

Розробник: **КОЛЯДА** Тетяна Анатоліївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2013, поз. 284 а

Підп. до друку 30.10.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,4

Зам. № 9575

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4705 від 28.03.2014 р.